

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 672/2014-45

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. januára 2015 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť M. K., zastúpenej advokátom JUDr. Milanom Rojčekom, Bottova 7, Žilina, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 313/2002 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 313/2002 p o r u š e n é b o l o .

2. M. K. p r i z n á v a finančné zadostučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré j e Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Žilina je p o v i n n ý uhradiť M. K. trovy konania v sume 284,08 € (slovom dvestoosemdesiatštyri eur a osem centov) na účet právneho zástupcu JUDr. Milana Rojčeka, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti návrhu n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. októbra 2014 doručená sťažnosť M. K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 313/2002 (ďalej len „namietané konanie“).

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že 14. marca 2001 bol na Okresnom súde Čadca podaný návrh na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti a na vydanie predbežných opatrení. Vec bola neskôr postúpená okresnému súdu, kde je vedená pod sp. zn. 14 C 313/2002. Prvé pojednávanie bolo okresným súdom nariadené na 16. máj 2006 a ďalšie pojednávanie na 12. máj 2011, ktoré bolo zrušené. Ďalšie pojednávania vo veci sa uskutočnili 5. septembra 2013, 24. októbra 2013 a 12. decembra 2013, odvtedy až do podania sťažnosti nebolo vo veci nariadené žiadne pojednávanie.

Sťažnosť sťažovateľky na prietahy v konaní zo 6. augusta 2014 bola vybavená okresným súdom listom doručeným sťažovateľke 17. septembra 2014, v ktorom predseda okresného súdu konštatoval, že sťažnosť je dôvodná, avšak k prietahom nedošlo len

zo strany okresného súdu, ale aj z dôvodu mnohých podaní účastníkov konania, zmeny účastníkov konania, vstupu ďalších účastníkov do konania a úmrtia účastníkov konania.

Podľa názoru sťažovateľky nie je predpoklad skončenia danej veci v blízkej budúcnosti, pričom konanie na okresnom súde trvá viac ako 13 a pol roka. Vzhľadom na veľký časový odstup a vek jednotlivých účastníkov konania sa bude ich počet ďalej zvyšovať a samotná sťažovateľka sa obáva, že sa nedožije právoplatného skončenia veci.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné právo M. K., aby súd konal bez zbytočných prieťahov podľa 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 313/2002 porušené.

Okresnému súdu Žilina sa prikazuje, aby v konaní vedenom pod č. k. 14 C 313/2002 konal bez zbytočných prieťahov.

M. K. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 8.000,- eur, ktoré je Okresný súd Žilina povinný zaplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

Okresný súd Žilina je povinný zaplatiť M. K. trovy konania z titulu právneho zastúpenia vo výške 284,08 eur... na účet advokáta JUDr. Milana Rojčeka, advokáta, do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 672/2014 z 12. novembra 2014 sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

Podpredseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1 SprS 465/2014 doručeným ústavnému súdu 4. decembra 2014, v ktorom okrem iného uviedol:

«Vo veci, v ktorej sťažovateľka namieta porušenie práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietahov z dôvodu, že vo veci, v ktorej bol podaný návrh dňa 14.3.2002, bolo vytýčené pojednávanie 16.5.2006, následne 12.5.2011, ktoré bolo zrušené a určené na deň 5.9.2013, ďalej 24.10.2012 a 12.12.2013 a od uvedenej doby nebol určený žiadny termín pojednávania.

Celé konanie je vedené ako reštančné konanie, v ktorom je vykonávaný dohľad predsedu súdu a jednotlivé úkony sú kontrolované, aby nedochádzalo k prietahov. Predseda súdu ako aj sudca sú si vedomí skutočnosti, že dĺžka konania nezodpovedá náročnosti prejednávanej veci, čím mohlo byť zasiahnuté do základných práv účastníkov konania, avšak nie je sa možné stotožniť s tvrdením sťažovateľky, že celková dĺžka konania je len následkom prietahov, resp. nesústredenej činnosti zo strany súdu.

Najväčším problémom je procesná zložitosť konania, kde vystupuje na strane navrhovateľa 35 účastníkov a na strane odporcu 20 účastníkov, jedná sa o vec, v ktorej má súd rozhodnúť o určení podielového spoluvlastníctva, teda v prípade úmrtia niektorého z účastníkov konania, je nevyhnutné buď zistiť právnych nástupcov, zaslať im návrh, vyjadrenia, prípadne aj konanie prerušiť do právoplatného ukončenia dedičského konania, najmä z dôvodu pasívnej legitimácie. Procesné predpisy neumožňujú súdu konať s určitým „univerzálnym“ zástupcom, účastníci si spoločného zástupcu nezvolili, jednotlivé nároky nie je možné vylúčiť na samostatné konanie, teda akákoľvek zmena podmienok konania spôsobuje zdržanie a znemožňuje súdu rozhodnutie vo veci. Zároveň problémy vznikajú aj pri samotnom doručovaní predvolaní, rozhodnutí, čo bolo aj následkom zrušenia pojednávania, pretože prvostupňový súd nemôže ignorovať rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu SR ohľadom doručovania písomností, zisťovania pobytu, náležitostí doručienky ako verejnej listiny, najmä ak v konaní je zastúpený aj medzinárodný prvok. Za súčasnej situácie je vôbec doručovanie písomností, ak nedôjde k prevzatiu pri doručení alebo v odbernej lehote, mimoriadne zložitá, o čom má určite Ústavný súd SR vedomosti. Aj následkom plynutia dĺžky konania a nedostatkov v doručovaní bol súd nútený vyhľadávať a lustrovať pobyty účastníkov, za týmto účelom niekoľko krát vyzýval na súčinnosť samotných účastníkov, ktorí ju však neposkytujú. Súd preto postupuje v konaní z úradnej povinnosti podľa § 101 ods. 2 O.s.p. napriek nečinnosti účastníkov tak, aby vo veci mohol rozhodnúť a odstrániť stav neistoty.

Po preskúmaní jednotlivých úkonov súdu mám za to, že v konaní súdu nie sú obdobia nečinnosti alebo obdobia, kedy by súd konal nesústredene, mimo začiatku roku 2014, kedy došlo k zmene zákonného sudcu, čo si nevyhnutne vyžiadalo určitý čas na oboznámenie sa s obsahom viac ako 1000 stranového spisu, vyjadrení, všetkých vykonaných dokazovaní, posúdení procesných podmienok konania a podobne.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti mám za to, že k zbytočným prietahov v konaní nedošlo. Hoci nedošlo k prejednaniu a rozhodnutiu veci v primeranej dobe, čím mohlo dôjsť k zásahu do základných práv účastníkov konania, považujem nároky sťažovateľky na náhradu primeraného zadostučinenia za neodôvodnene vysoké a prehnané, ktoré nekorešpondujú s judikatúrou Ústavného súdu SR ani ESLP. Určite nemožno zrovnávať zásah neprejednaním veci v primeranej dobe pri určení spoluvlastníckych podielov na strane odporkyne s rozhodovaním o iných otázkach, ktoré majú vzťah k osobnému stavu, zabezpečenie základných potrieb a pod.

Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody navrhujem Ústavnému súdu Slovenskej republiky aby v prípade, že uloží Okresnému súdu Žilina, aby vo veci konal bez prietahov (ak vzhľadom na jednotlivé úkony a činnosť súdu bude považovať takýto príkaz za dôvodný), aby sťažovateľke nepriznal náhradu nemajetkovej ujmy, prípadne priznal náhradu v ním stanovenej primeranej výške vo vzťahu k intenzite zásahu.»

Súčasťou stanoviska podpredsedu okresného súdu bolo vyjadrenie zákonného sudcu, v ktorom poukazoval najmä na procesnú zložitost' danej veci, pričom okrem iného uviedol:

«Nemožno pritom bezvýhradne súhlasiť ani s názorom sťažovateľky, že aktuálnu procesnú zložitost' veci spôsobil svojou nečinnosťou alebo neefektívnym konaním výlučne súd. Nazdávam sa, že takýto názor vo vzťahu ku konkrétnej veci opomína okrem v predchádzajúcom pripojenom vyjadrení spomenutých historických a miestnych špecifik rozdrobenosti pozemkového vlastníctva i procesné dispozičné právo navrhovateľov, ktorí požiadali o súdnu ochranu, nakladať so svojim návrhom vo veci samej - čo všetko, spolu s ďalšími právnymi skutočnosťami, majúcimi v priebehu konania za následok prechod alebo prevod práv a povinností súvisiacich s predmetom sporu, nevyhnutne vyvoláva následnú príslušnú procesnú činnosť súdu a to podľa takej procesnej právnej úpravy, akú predstavuje

dnešný OSP, spravidla zložitejšiu a zdĺhavejšiu ak ide o viacerých účastníkov vystupujúcich na oboch stranách sporu bez právneho zastúpenia.

Objektívne napriek vyššie uvedenému dĺžka súdneho konania viac ako 13 rokov bez meritórneho rozhodnutia je neprimeraná. Účastník má Ústavou Slovenskej republiky právo na súdnu ochranu a každý účastník, bez ohľadu na to, na ktorej strane sporového konania vystupuje, má právo na prejednanie „svojej“ veci bez zbytočných prieťahov. Sťažovateľka ako odporkyňa v rade 3/ je účastníčkou konania, proti ktorej smeruje návrh účastníkov vystupujúcich na strane navrhovateľov v tejto veci. Z hľadiska posudzovania, či došlo alebo nedošlo postupom súdu k porušeniu tohto práva účastníka, ktoré mu zaručuje Ústava Slovenskej republiky, je prípadná existencia nevyhovujúcich podmienok konkrétneho všeobecného súdu či konkrétneho sudcu na výkon súdnictva (najmä neprimeraná zaťaženosť neúmerne vysokým počtom vecí, ktoré má vybaviť) nevýznamná, ako je súdu známe z konštantnej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky v obdobných veciach.

Vo vzťahu k skutočnostiam, ktorými sťažovateľka vo svojej sťažnosti odôvodňuje výšku požadovaného finančného zadosťučinenia, však súd pre potreby posúdenia Ústavným súdom Slovenskej republiky dáva do pozornosti v súdnom spise a príslušnom katastri nehnuteľnosti dokumentovaný aktuálny objektívny stav, keď sťažovateľka ako odporkyňa v rade 3/ v priebehu konania v prejednávanej veci darovacími zmluvami, na základe ktorých bol povolený vklad do príslušného katastra nehnuteľností dňa 28.10.2013 pod č..., previedla v celom rozsahu spoluvlastnícke podiely k sporom dotknutým nehnuteľnostiam, ku ktorým jej dovtedy svedčil zápis vlastníctva v časti... pre kat. úz. K., na J. K., vystupujúceho aktuálne v konaní ako odporcu v rade 21/ (na základe uznesenia OS Žilina č.k. 14C/313/2002-1001 zo dňa 19.12.2013, ktorým súd na návrh navrhovateľov pripustil rozšírenie účastníkov na strane odporcov o tohto účastníka, vystupujúceho tak v spore nie na mieste odporkyne v rade 3/, ale popri nej ako ďalší účastník) a podľa aktuálneho stavu v katastri nehnuteľností tak sťažovateľke nesvedčí žiadny zápis na žiadnom z označených listov vlastníctva. Uvedené podľa názoru súdu v čase podania sťažnosti čiastočne relativizuje vyjadrenia sťažovateľky o „bezodôvodnom zasahovaní odporcov do jej vlastníckeho práva“ (ona je v spore odporkyňou a svoju sťažnosť takto odôvodňuje rok po tom, ako sporom dotknuté nehnuteľnosti previedla na iného), keďže hmotnoprávne

i procesnoprávne dôsledky takéhoto stavu vo vzťahu k prebiehajúcemu sporovému konaniu by mali byť sťažovateľke, vzhľadom na jej právne zastúpenie v konaní, zrejmé.»

K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľka zaujala stanovisko podaním doručeným ústavnému súdu 18. decembra 2014, v ktorom uviedla:

„Vo vyjadrení k sťažnosti podpredseda OS v Žiline dôvodí problematiku veci procesnou zložitou konania, kde vystupuje na strane navrhovateľa 35 účastníkov a na strane odporcu 20 účastníkov. Je potrebné však uviesť, že v roku 2001, keď súd začal vo veci konať bolo na strane navrhovateľa len 6 účastníkov a na strane odporcu iba 10 účastníkov.

Pokiaľ súd poukazuje na neposkytovanie súčinnosti samotných účastníkov konania, bolo na mieste prípadné použitie poriadkových opatrení.

Nároky sťažovateľky nepovažujeme za neodôvodnené vysoké a prehnané, pretože okrem už nami uvádzaných útrap sťažovateľke vznikla aj značná škoda spôsobená najmä ostatným nariadeným predbežným opatrením v roku 2009, ktorým súd nariadil sťažovateľke zdržať sa ťažby drevnej hmoty jednak osobne, alebo prostredníctvom ďalšieho subjektu.

Nestotožňujeme sa s dôvodením, že v konaní súdu nie sú obdobia nečinnosti alebo obdobia, kedy by súd konal nesústredene a toto dôvodenie je tiež v nesúlade s vyjadrením sudcu, ktorý uviedol, že sa usiluje venovať veci zvýšenú pozornosť a vyvarovať sa vzniku ďalších neodôvodnených prietáhov v konaní.

Sťažovateľka, vzhľadom na jej zdravotný stav, ešte v roku 2013 previedla spoluvlastnícke podiely k sporom dotknutým nehnuteľnosťami, avšak súd doposiaľ so sťažovateľkou stále koná ako s odporkyňou v 3/ rade a táto je doposiaľ účastníčkou konania.

Súd svojim uznesením zo dňa 19.12. 2013 pripustil rozšírenie účastníkov na strane odporcov s poukazom na ust. §-u 91 ods. 1 O.s.p. o odporcu v rade 15. J. K., na ktorého sťažovateľka previedla svoju nehnuteľnosť. Je potrebné však zdôrazniť, že sťažovateľka vzhľadom na svoje procesné postavenie nemôže disponovať s návrhom (§ 95 a 96 O.s.p.) a taktiež jej nesvedčí aktívne si uplatniť procesné právo podľa § 92 ods. 2 O.s.p. Domnievame sa, že v konaní súdu v roku 2013 bolo preto na mieste použitie ust. 92 ods. 2 O.s.p. a nie postup podľa § 92 ods. 1 O.s.p. Nemožno preto sťažovateľke vytýkať, vzhľadom na jej

súčasnú procesnú postavenie v konaní na strane odporcu v 3. rade, že využila svoju zákonnú možnosť podať ústavnú sťažnosť, nakoľko súd s ňou stále koná ako s účastníčkou konania.

Máme za to, že pokiaľ sťažovateľka poukazovala na bezdôvodné zasahovanie navrhovateľov do jej vlastníckeho práva, mala na mysli obdobie neprimerane dlhých 13 rokov konania bez vydania meritórneho rozhodnutia vo veci.

Prehlasujeme, že súhlasíme s upustením od verejného ústneho pojednávania senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky a žiadame o nahradenie mena a priezviska sťažovateľa ako aj mena a priezviska právneho zástupcu iniciálkami.

Zároveň si uplatňujeme trovy právneho zastúpenia z titulu právneho zastúpenia JUDr. Milana Rojčka, advokáta vo výške 142,04 eur...“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde vo veci sťažností sťažovateľa upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk, ako aj na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu vedeného pod sp. zn. 14 C 313/2002, ako aj spisu ústavného súdu vedeného pod sp. zn. III. ÚS 327/07.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak

porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná,

d'alej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie. Ak závisí rozhodnutie od posúdenia skutočností, na ktoré treba odborné vedomosti, ustanoví súd podľa § 127 OSP po vypočutí účastníkov znalca.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje ústavný súd aj povahu prerokúvanej veci. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Ústavný súd pri posudzovaní namietaného konania prihliadol tiež na skutočnosť, že svojím predchádzajúcim nálezom sp. zn. III. ÚS 327/07 z 28. októbra 2008 konštatoval porušenie základného práva E. P., Š. M., E. Š., M. S. a R. S. (v namietanom konaní vystupujú v postavení žalobcov) na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 313/2002, okresnému súdu prikázal konať bez zbytočných priet'ahov a menovaným priznal primerané finančné zadosťučinenie každému v sume 25 000 Sk a náhradu trov konania.

1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je občianskoprávne konanie (rozhodovanie o žalobe o určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam), ktoré na okresnom súde prebieha od 16. októbra 2002, teda viac ako dvanásť rokov, a nie je k dnešnému dňu právoplatne skončené. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci,

ústavný súd sa stotožňuje s názorom okresného súdu, že predmetný spor možno hodnotiť ako skutkovo náročný vzhľadom na potrebu rozsiahleho dokazovania pre zabezpečenie procesných podmienok pre konanie vo veci vzhľadom na vysoký počet účastníkov daného konania. Aj keď z právneho hľadiska spor „o určenie vlastníctva“ tvorí súčasť štandardnej rozhodovacej agendy okresných súdov, z faktického hľadiska je potrebné akceptovať, že náročnosť konania ovplyvnili aj zmeny v osobách účastníkov konania, ku ktorým došlo v dôsledku úmrtia niektorých pôvodných účastníkov konania na strane žalobcov, ako aj žalovaných v priebehu konania.

Na dĺžku konania mali vplyv aj právne úkony žalobcov počas konania, ktorý aktívne využívali procesné práva podľa Občianskeho súdneho poriadku (opakované podávanie návrhov na nariadenie predbežných opatrení, odvolania proti rozhodnutia o zamietnutí návrhu na vydanie predbežných opatrení, opakované návrhy na vstup ďalších účastníkov do konania a iné). V dôsledku týchto právnych úkonov žalobcov došlo k predĺženiu konania (keď o opravných prostriedkoch päťkrát rozhodoval krajský súd), ktoré nemožno pripísať na vrub okresnému súdu ani sťažovateľke.

2. Ďalším kritériom pri vyhodnocovaní, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným preťahom, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania. Ústavný súd z obsahu spisu uzaviera, že postup sťažovateľky nezapríčinil žiadne preťahy a ani spomalenie postupu okresného súdu.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, bol postup okresného súdu.

Začiatok obdobia podliehajúceho posúdeniu namietanej protiústavnosti vo vzťahu k postupu okresného súdu ústavný súd stanovil od 16. októbra 2002, keď bol okresnému súdu po prikázaní veci nadriadeným súdom doručený na vec sa vzťahujúci spisový materiál.

Ústavný súd z predloženého súdneho spisu zistil a identifikoval celkom dve obdobia neodôvodnenej nečinnosti. Prvým obdobím nečinnosti v trvaní viac ako dva roky bolo

obdobie od 16. októbra 2002, teda od postúpenia spisového materiálu okresnému súdu, do 2. decembra 2004, keď zamietol návrh žalobcov na vydanie predbežného opatrenia. V uvedenom období okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila akákoľvek zákonná prekážka. Ďalším obdobím nečinnosti v trvaní ôsmich mesiacov bolo obdobie od 19. decembra 2013, keď okresný súd uznesením pripustil, aby na strane žalovaných do konania vstúpil J. K., do 20. augusta 2014, keď okresný súd viacerými výzvami žiadal jednotlivých účastníkov konania na strane žalobcov o doplnenie skutkových tvrdení uvedených v návrhu na začatie konania, právnych zástupcov o vyjadrenie sa k procesným podmienkam vo vzťahu k aktuálnej účasti dotknutých účastníkov konania, Okresný úrad v Čadci o zaslanie osvedčení o dedičstve v piatich dedičských konaniach a tiež Obvodní soud Praha 7 o oznámenie pobytu žalobcov v 31. až 33. rade. Predmetné procesné úkony boli výsledkom dôsledného preskúmania aktuálnych podmienok konania, ku ktorému okresný súd pristúpil až v súvislosti so zmenou zákonného sudcu (14. januára 2014).

Ústavný súd po preštudovaní súdneho spisu ďalej konštatuje, že celé konanie bolo poznačené pretrvávajúcimi problémami s doručovaním písomností väčšiemu počtu účastníkom konania (aktuálne 55) a zmenami účastníkov konania z dôvodu ich úmrtia a s tým súvisiacej povinnosti okresného súdu upresňovať ich okruh a zisťovať stav dedičských konaní, čo podstatne prispelo k celkovej dĺžke namietaného konania. Okresný súd v tejto súvislosti v priebehu konania viackrát musel zisťovať aj aktuálne adresy jednotlivých účastníkov konania. Napriek tomu, že okresný súd v danej veci vykonával procesné úkony spojené s prípravou pojednávania, vykonával pojednávania (reálne sa uskutočnili len 3 pojednávania, 1 pojednávanie bolo odročené z dôvodu procesnej prekážky), zabezpečoval dôkazy, doručoval písomnosti, zisťoval dedičov a adresy účastníkov konania, ktorých pobyt nebol známy, predsa nekonal koncentrovane ani efektívne, keďže jeho činnosť ani po viac ako 12 rokoch nevedla k vyhláseniu meritórneho rozhodnutia.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v namietanom konaní z dôvodu celkového trvania tohto konania (viac ako 12 rokov na okresnom súde, návrh bol pôvodne podaný už 14. marca 2001 na Okresnom

súde Čadca) došlo u sťažovateľky k porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Uvedenú dĺžku konania nemožno v rozumnej miere ospravedlniť žiadnymi relevantnými okolnosťami tohto prípadu zdôrazňujúc, že už predchádzajúcim nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 327/07 z 28. októbra 2008 bol okresnému súdu vyslovený príkaz konať vo veci bez zbytočných prietahov, ktorý nebol dodržaný.

III.

Keďže ústavný súd svojím predchádzajúcim nálezom sp. zn. III. ÚS 327/07 z 28. októbra 2008 prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov, neprichádzalo do úvahy opakovane zaviazať okresný súd na túto povinnosť.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 8 000 € z dôvodu pretrvávajúceho pocitu „*nespravodlivosti, neistoty a márnosti, totálneho sklamaní a rozčarovania, keď súd, ktorý má poskytnúť účastníkovi súdnu ochranu, nie je schopný rozhodnúť po 13,5 roka odo dňa podania návrhu ani len v prvostupňovom konaní*“. Sťažovateľka sa obáva, že sa vzhľadom na svoj vek (71 rokov)

sa nedožije právoplatného skončenia veci. Vzhľadom na svoje zdravotné problémy nie je schopná „brániť svoje vlastnícke právo, do ktorého odporcovia bezdôvodne zasahujú“.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení jeho výšky ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu celkovú dĺžku konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 14 C 313/2002, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu (najmä s ohľadom na aktuálny stav, keď sťažovateľka vystupujúca v postavení odporkyne v 3. rade darovacími zmluvami previedla vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam v celom rozsahu na J. K. vystupujúceho v súčasnosti v postavení odporcu v 21. rade na základe uznesenia okresného súdu sp. zn. 14 C 313/2002 z 19. decembra 2013, a teda aktuálne jej nesvedčí vlastnícke právo k žiadnej nehnuteľnosti dotknutej namietaným konaním, čo súčasne vylučuje neoprávnené zasahovanie do jej vlastníckeho práva) ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľke, ktorá bola vo veci namietaných porušení práv úspešná, vznikli trovy konania z dôvodu jej právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal dva úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, spísanie a podanie sťažnosti. Odmena za jeden úkon právnych služieb v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) je 1/6 z výpočtového základu. Za jeden právny úkon vykonaný v roku 2014 patrí advokátovi odmena z výpočtového základu, ktorý

je 804 €, t. j. 134 € a režijný paušál 8,04 €, teda spolu 142,08 €. Celková odmena advokátovi za právne zastúpenie pred ústavným súdom (za 2 úkony právnych služieb a 2 x paušálna náhrada) predstavuje sumu 284,08 €, ktorú je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcovi sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Podanie právneho zástupcu sťažovateľky doručené ústavnému súdu 18. decembra 2014 (stanovisko k vyjadreniam okresného súdu) nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na jeho obsah ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Ústavný súd nevyhovel v súlade s čl. 127 ods. 2 a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde časti sťažnosti, v ktorej sťažovateľka žiadala priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu uvedenú v bode 2 výroku nálezu. Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. januára 2015